

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş tarihi |Received: 27.03.2023

Kabul tarihi |Accepted: 25.04.2023

Yayın tarihi |Published: 25.06.2023

Ali Batıbay

<https://orcid.org/0009-0009-0942-4583>

Assistant Principal, Kocaalan Secondary School, Diyarbakır-Türkiye, babacan.2100@hotmail.com

Suat Oturak

<https://orcid.org/0009-0009-5839-8051>

Assistant Principal, Ahmedi Hani High School, Diyarbakır-Türkiye, oturakli_21@hotmail.com

Celal Çelik

<https://orcid.org/0009-0006-0270-8872>

Assistant Principal, Aşikan Primary School, Diyarbakır-Türkiye, celalcelik_21@hotmail.com

Serdar Esmer

<https://orcid.org/0009-0004-2149-6292>

Teacher, Karacalı High School, Diyarbakır-Türkiye, serdaresmer@hotmail.com

Diyar Öztürk

<https://orcid.org/0000-0002-3417-1030>

Assistant Principal, Ali İhsan Arslan School, Diyarbakır-Türkiye, diyarozturk_21@hotmail.com

Başak Eren Çetin

<https://orcid.org/0009-0002-5882-2878>

Teacher, Afacanlar Pre School, Diyarbakır-Türkiye, basakerencetin@gmail.com

Mehmet Deniz

<https://orcid.org/0000-0002-0109-3558>

Assistant Principal, 23 Nisan pre School, Diyarbakır-Türkiye, mehmetdeniz490@hotmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Batıbay, A., Oturak, S., Çelik, C., Esmer, S., Öztürk, D., Eren Çetin, B. ve Deniz, M., (2023). Öğretmenlerin Öğretimsel Liderlik Özellikleri İle İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (3), 699-712.

Öğretmenlerin Öğretimsel Liderlik Özellikleri İle İlgili Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin öğretimsel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların doküman analizi ile incelenmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2012-2022 yılları arasında yürütülmüş olan toplam 50 lisansüstü tez incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak nitel veri analiz tekniklerinden

olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Öğretmenlerin öğretimsel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesinde; araştırmacılar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak geliştirilen “Yayın İnceleme Formu” kullanılmıştır. Yayın inceleme formu; araştırmacının yıllarına, veri türlerine, araştırma desenlerine, örneklem grubuna ve son olarak temalarına göre incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin öğretimsel liderliği ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar ile ilgili en fazla tezin 2021 yılında yapıldığı ve araştırma türü olarak nicel araştırma yöntemlerini tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde çalışmalarda, öğretimi geliştirme, öğretimi denetleme, öğretimin desteklenmesi, öğretimin geliştirilmesi, öğretim sürecinin yönetimi, öğretimin planlanması, amaç tanımlama şeklinde tema dağılımlarının ön plana çıktığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Liderlik, Öğretimsel Liderlik, Doküman analizi.

Examination of Graduate Studies On Teachers' Educational Leadership Characteristics

Abstract

The aim of this study is to examine the postgraduate studies on the instructional leadership of teachers by document analysis. In line with the purpose of the study, a total of 50 postgraduate theses conducted between 2012-2022 were examined. The document analysis method, which is one of the qualitative research methods, was used in the research. As a data analysis method, descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used. In the examination of postgraduate studies on the instructional leadership of teachers; The "Publication Review Form" developed by the researchers using the relevant literature was used. Publication review form; years of the research, data types, research designs, sample group and finally their themes. According to the research findings; It is seen that the most thesis on postgraduate studies on teachers' instructional leadership was made in 2021 and they preferred quantitative research methods as a research type. At the same time, when the theses were examined according to the research themes, it was determined that the distribution of themes in the form of improving teaching, supervising teaching, supporting teaching, improving teaching, management of the teaching process, planning the teaching, and defining the purpose came to the fore in the studies.

Keywords: Teacher, Leadership, Instructional Leadership, Document analysis

Giriş

Liderlik bir etkileme ve gruba yön verme sürecidir. Belli bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş kişilerden oluşan bir toplulukta belirlenen amaçların uygulanabilmesi için

başkalarını etkilenme durumudur (Aydın, 1991, s. 35). Liderlik, grubun tutum ve davranışlarını belirlenen hedeflere yönelik değiştirebilme ve istedik şekilde yönlendirebilme becerisidir. (Uymaz, 2013). Etkili bir liderlik; kişilerin grup adına oluşturulmuş hedefleri benimseyerek, grup üyelerinin şahsi ihtiyaç ve çıkarlarından çok grubun çıkarlarına gözetme söz konusudur (Lunenburg, Fred ve Ornstein, 1996).

Günümüz dünyasında artık toplumsal bilimlerin yönetim süreçlerini fazlaca etkilediği görülmektedir. Nitekim artık “emretme” anlayışı yerini “etkileme” davranışına, yöneltmeye ve de uzlaştırmaya bırakmıştır (Sevinçok, 2017). Yönetim biliminin tarihsel süreçlerinde, lider ve liderlik kavramlarının oldukça önemli bir yere sahip olmasının yanında, farklı açılardan yapılmış tanımlamaları mevcuttur. Liderlik 20. yüzyılda liderlik üzerine çok sayıda çalışmanın bulunduğu bir fenomen haline gelmiştir (Tanrıoğen, 2000). Bass ve Stogdill liderliğe dair çok fazla çalışmanın mevcut olduğunu ve birçok araştırmacının tekrar tekrar liderliği ele aldıklarını belirtmişlerdir (Bass ve Stogdill, 1990). Yukl (1989), liderliği, gruba ait faaliyetleri ortak bir hedefin gerçekleşmesi amacıyla yönlendirmesi, grubu oluşturan kişilerin üzerinde oluşturduğu, zorlayıcı maksat taşımayan bir etki gücü olarak tanımlamıştır.

Geçmişten bu güne liderlerin grubu yönlendirme özelliği göz önüne alınırsa üstlendiği görevlerin özellikle insanın gelişimini amaçlayan eğitim kurumlarında sorumluluğun daha da arttığı düşünülmelidir. Bundan hareketle iyi bir eğitim lideri öğretimsel faaliyetleri yönlendirip koordine etmeli, öğretim kalitesini arttırmak için çaba göstermelidir (Yılmaz, 2010). Okulda daha çok öğrenme sürecini önemseyen ve öğretim liderliği konusu üzerine yapılmış olan çalışmalar 1970’li yılların son dönemlerine doğru artış göstermiştir. Yapılan çalışmalar neticesinde 1980’li yıllarda artık verimli ve etkililiğe dayalı öğretim ile öğrenme-öğretmeye dayanan liderlik türü olan öğretimsel liderlik biçimi ortaya atılmıştır. Öğretim liderliğinin benimsenerek yönetilen okullarda göze çarpan en mühim unsurların; planlı bir şekilde yürütülen eğitim faaliyetleri, örgütsel amaçların herkes tarafından bilinip kabul edilmesi, okul iklimini olumlu bir şekilde oluşturabilmek için çalışılması olarak anlaşılmaktadır (Hallinger ve Murphy, 1985; Wildly ve Dimmock, 1993; Brookover vd. 1978; Mc Evan, 1994).

Öğretimsel liderlik özelliğinin başka bir boyutu da yaşanan sorunları bilgiye dayalı olarak çözüme kavuşturmak ve okul amaçlarının okulun tüm paydaşları ile ortak bir şekilde gerçekleştirmektir (Krug, 1992). Böylece öğretmenlerin biricik olarak anlaşılmaması, tüm katılımcılar aracılığıyla bilgiye dayalı bir düzen disiplin oluşturulması hedeflenmiştir. Okulların var oluş amaçlarının eğitim öğretim faaliyetlerinin verimli bir şekilde gerçekleştirilip bilgin bir nesil yetiştirmek olarak düşünüldüğünde öğretimsel lider tutumunun gerekliliği

üzerinde daha çok durulacaktır (Yılmaz, 2010). Öğretimsel liderler öğretmenlerin yanında öğrencilere yardımcı olma ve akademik gelişimlerinden sorumlu olma davranışlarını da sergilemektedirler (Sucu, 2016).

Öğretimsel liderlik genel olarak; okulun misyonunu açıkça tanımlama, öğrencilerin akademik olarak gelişimini kontrol etme ve öğretimin olumlu bir iklimle gerçekleşmesine yardımcı olma şeklinde tanımlanabilir (Krug ve Wirt, 1998: 231, Hallinger ve diğerleri, 1989).

Smith ve Andrews (1989)'ın görüşlerine göre, öğrencilerin başarılarını daha da arttırıp üst seviyelere taşımaya yardımcı olacak öğretim liderlerinin dört stratejik açıdan kendilerini göstermeleri gerekmektedir:

- Birincisi, öğretime gerekli kaynakları sağlayan etkin öğretimsel liderler: Eğitim kurumundaki en önemli öğretim kaynağı öğretmenlerdir. Öğretmenlerin, yeni ve farklı eğitim-öğretim uygulamaları ile ilgili bilgi sahibi olabilmeleri için fırsatlar yaratılmalı ve meslektaşlarıyla bilgi ve beceri alışverişi yapıp paylaşımında bulunmaları hakkında fırsat ve cesaret vermeleri gerekir.
- İkincisi, öğretim kaynağının kendisi olmak: Öğrencilerin öğretim faaliyetlerinin ne seviyede olduğunu ve iyi yönlerini anlar, profesyonel olmak için gerekli bilgi birikimine sahip bir şekilde dinamik bir şekilde üretken davranır.
- Üçüncüsü etkili bir iletişimci olarak öğretmen: Etkili iletişim becerine sahip olan öğretmen, iletişime dair olumlu tavırları sergilediğinde, temel konularda okul içinde sürekli paylaşım yapabilir.
- Dördüncüsü, vizyon sahibi olarak öğretmen: Zaman içinde gelişmek ve geliştirmek suretiyle, okulun vizyonuna uygun olarak tutarlı davranışlar sergiler (akt: Can, 2007).

Öğretimsel liderlik öğretmenlere yol gösterme ve eğitimi planlama olanağı verir. Okulun, belirlenen hedeflere ulaşmasında kurum paydaşlarını geliştirmeye dayalı yürütülen programlar hedeflerle bütünleşmiş en etkin programlar olarak görülmektedir. Öğretmenlerin yeterliliklerini geliştirerek sınıf ve öğretime aktardıkları kurumlarda başarıdan ve insan kaynaklarının verimli kullanımından doğrudan söz etmek mümkündür (Çelik ve Ünal 2013). Literatürde öğretmenlerin öğretimsel liderliğe yönelik ulaşılan çalışmalar görülmektedir (Berliner, 1986; Thoonen, Slegers, Oort, Peetsma ve Geijsel, 2011; Galucci, Van Lare, Yoon ve Boatright, 2010; Leithwood, Louis, Anderson ve Wahlstrom, 2004; Nye, Kantatopoulos ve

Hedges, 2004; Marzano, 2007; Ferlazzo, 2015; Ambrose, Bridges, DiPetro, Lovett ve Norman, 2010; Whitaker, 2012; Willison, 2020).

Tüm bunlardan alandaki temel bilgi üretim kaynağı olarak lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesinin alanın gelişimi açısından önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çerçevede alanda yürütülen lisansüstü çalışmaların tematik (konu), metodolojik (yöntem) ve analiz teknikleri (istatistiksel teknikler) bağlamında incelenmesi alandaki mevcut eğilimlerin görülmesi açısından oldukça önemlidir. Alanda hazırlanan lisansüstü çalışmaların tematik açıdan incelenmesi, araştırmaların konu eğilimlerine ilişkin önemli ipuçları sunabilir. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı öğretmenlerin öğretimsel liderliği üzerine yapılan çalışmaların farklı değişkenler açısından nasıl bir eğilime sahip olduğunu belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır. Okul yöneticilerin öğretimsel liderliği alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Tezlerin yayınlandığı üniversite dağılımı nasıldır?
2. Tezlerin tez türüne göre dağılımı nasıldır?
3. Yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Veri türlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
6. Örneklem türlerine göre dağılımı nasıldır?
7. Konu dağılımı nasıldır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, “*Doküman İnceleme Yöntemi*” kullanılmıştır. Bu yöntem, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı ve sözlü materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman inceleme yöntemi ile yapılan bu çalışma, araştırılması planlanan konular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleşmektedir (Can, 2014).

2.2. Sınırlılıklar

Araştırmaya dahil edilen çalışmalar 2012-2022 yılları arasında yapılmış Yükseköğretim Kurulu tez merkezinde erişime açık lisansüstü tezlerle sınırlıdır. Araştırma tarama yapılırken kullanılan anahtar kelimelerle ve kullanılan arama motorlarıyla sınırlıdır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri öğretmenlerin öğretimsel liderliği üzerine yapılan çalışmalar çerçevesinde 2012-2022 yılları arasında yayınlanan tezlerden alınarak oluşturulmuştur. Tezlerden tespitinde “Ulusal Tez Merkezi” veri tabanı üzerinde tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda 50 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Tezleri incelemek üzere araştırmacılar tarafından bir tezler ile ilgili bilgiler “*Tez Bilgileri Toplama Formu*” geliştirilmiştir. Daha sonra incelemeye dâhil edilen tezler 5 araştırmacıya paylaştırılmış ve her araştırmacı makaleyi inceledikten sonra elde ettiği bilgileri bu forma yazmıştır. Lisansüstü çalışmaların bilgilerini toplama işlemi tamamlandıktan sonra her araştırmacı diğer araştırmacıların yaptığı çalışmaları da kontrol ederek olası hataların önüne geçilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma literatüründe kullanılan inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilirlik ve doğrulanabilirlik kavramları, nicel araştırmalarda kullanılan iç geçerlik, dış geçerlik, güvenilirlik ve nesnellik kavramlarına karşılık gelmektedir. Geçerlik sağlanmasında ve güvenilirlik hesaplamalarında değerlendirmeye alınan tezlerin araştırmacıların görüş birliğine dayalı olarak analiz edilmesine dikkat edilmiştir. Bu noktada eğitim bilimleri alanında doktora derecesine sahip bir alan uzmanından yardım alınmıştır. Araştırmacılar tarafından analiz edilen tezler; çalışmanın yıllarına, veri türlerine, araştırma yöntemlerine, örneklem türüne göre, öğretmenlerin örgütsel liderliği ile ilgili temalarında kategorilendirilmiştir. İşlemler sürecinde araştırmacılar inceledikleri tez ile ilgili genel bir değerlendirmede bulunmuştur. Daha sonra, tezlerin belirlenen kategorilerde dikkatli bir şekilde incelenerek veri girişi yapılmıştır. Tezler araştırmaya uygun bir şekilde sınıflandırılıp temalar, alt temalara ayrılıp kodlanarak analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda araştırma sonuçlarının toplanan verilerle tutarlı olduğunu (güvenilirlik) ortaya çıkarmak için uzman analizi, araştırmacının konumu ve denetim stratejileri kullanılmaktadır.

3. Bulgular ve Yorum

Türkiye’de öğretmenlerin örgütsel liderliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların ile ilgili 2012-2022 yıllarında araştırmaya dahil edilen çalışmaların alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır. Bu alt problemlerde çalışmaların yazıldığı üniversite, tez türlerine, yıllara, veri türlerine göre, araştırma desenlerine, örneklem türlerine ve son olarakta temalarına göre dağılımının tespit edilmesi hedeflenmiş ve bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1. Tezin Yazıldığı Üniversite

<i>Üniversiteler</i>	f	%
Maltepe Üniversitesi	2	4,0
Gaziantep Üniversitesi	4	8,0
Harran Üniversitesi	3	6,0
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	2	4,0
Zirve Üniversitesi	3	6,0
Mevlana Üniversitesi	5	10,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	4,0
Amasya Üniversitesi	2	4,0
Trakya Üniversitesi	2	4,0
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	3	6,0
Gazi Üniversitesi	2	4,0
Siirt Üniversitesi	1	2,0
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi	1	2,0
Dokuz Eylül Üniversitesi	7	14,0
Erciyes Üniversitesi	1	2,0
Aksaray Üniversitesi	1	2,0
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	1	2,0
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	2,0
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1	2,0
Bahçeşehir Üniversitesi	1	2,0
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	1	2,0
Atatürk Üniversitesi	1	2,0
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	1	2,0
Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1	2,0
İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi	1	2,0
Toplam	50	100,0

Tablo 1’de görüldüğü üzere, tezin yazıldığı üniversite dağılımında yer alan 50 lisansüstü tez çalışmalarında Dokuz Eylül Üniversitesi 7 (% 14,0) çalışma ile ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Lisansüstü Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

<i>Tez Türü</i>	f	%
-----------------	---	---

Yüksek Lisans	45	90,0
Doktora	5	10,0
Toplam	50	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, çalışma grubunda yer alan 50 lisansüstü tez çalışmasının 45’i (%90.0) yüksek lisans, 5’i (%10.0) ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Lisansüstü çalışmaların en çok yüksek lisans türünde yapıldığı görülmüştür. Bu sonuç ile ülkemizde doktora çalışmaların kısıtlı düzeyde kaldığı ifade edilebilir.

Tablo 3. Yıllara Göre Dağılım

<i>Yıllar</i>	f	%
2012	1	2,0
2013	5	10,0
2014	4	8,0
2015	5	10,0
2016	5	10,0
2017	3	6,0
2018	4	8,0
2019	5	10,0
2020	6	12,0
2021	7	14,0
2022	5	10,0
Toplam	50	100,0

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenlerin öğretimsel liderliği üzerine yapılan çalışmaların en fazla 2021 yılında (f=7 %14,0), yapıldığı görülürken diğer yıllarda ise birbirlerine yakın olduğu görülmektedir. Aynı zaman da çalışmaların son yıllarda çalışmaların arttığı saptanmıştır.

Tablo 4. Veri Türlerine Göre Dağılım

<i>Veri Türleri</i>	f	%
Nicel	38	76,0
Nitel	8	16,0
Karma	4	8,0
Toplam	50	100,0

Tablo 4 incelendiğinde çalışmalarda en fazla nicel yöntem türünün tercih edildiği görülmektedir. Nicel çalışmalar (f=38; %76,0), nitel çalışmalar (f=8; %16,0), karma çalışmalar (f=4; %8,0) dir.

Tablo 5. Araştırma Desenine Göre Dağılım

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Betimsel Araştırma	34	68,0
Durum çalışması	6	12,0
Doküman İnceleme	1	2,0
Olgu bilim	4	8,0
İç içe geçmiş tek durum deseni (karma)	1	2,0
Literatür taraması (nitel)	1	2,0
Açımlayıcı sıralı (karma)	1	2,0
Tanıttıcı araştırma yöntemi (nitel)	1	2,0
Metasentez	1	2,0
Toplam	50	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmalarda en fazla kullanılan araştırma deseninin betimsel araştırma($f=34$, %68,0) olduğu görülmektedir. Çalışmalarda 6 durum çalışması (%12,0), 1 doküman analizi (%2,0), 4 olgu bilim (%8,0), 1 iç içe geçmiş karma desen (%2,0), 1 literatür taraması (%2,0), 1 açımlayıcı sıralı (%2,0), 1 tanıttıcı araştırma (%2,0), 1 meta sentez (%2,0) yönteminin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6. Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Yöntem/ Araştırma Deseni	f	%
Öğretmenler	42	84,0
Öğretmen-yöneticiler	8	16,0
Toplam	50	100

Tablo 6 incelendiğinde çalışmaların örneklem türlerine göre, Öğretmenler ve okul öğretmenler-yöneticiler şeklinde kategorilenmiş olduğu görülmektedir. Çalışmalarda ağırlıklı olarak öğretmenler ($f=42$; %84,0), katılımcı olarak tercih edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrenci okul yöneticileri-öğretmenler ($f=8$; %16,0) yürütülen çalışmalar bulunmaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlerin Öğretimsel Liderliği İle İlgili Çalışmalarda Öne Çıkan Tema, Konu ve Frekans Dağılımı

Tema	Konu	f	%
	Öğretimi Geliştirme	27	54,0

Öğretmenlerin Öğretimsel Liderliği	Eğitim liderliği	25	50,0
	İletişim Becerileri	20	40,0
	Öğretimi Denetleme	24	48,0
	Öğretimin Desteklenmesi	26	52,0
	Öğretimin Geliştirilmesi	35	70,0
	Öğrencilerin Değerlendirilmesi	18	36,0
	Öğretim Sürecinin Yönetimi	40	80,0
	Öğretimin Planlanması	30	60,0
	Amaç Tanımlama	29	58,0

Tablo 7 incelendiğinde öğretmenlerin öğretimsel liderliği ile ilgili çalışmalarda ön çıkan tema, konu ve frekans dağılımında “Öğretim Sürecinin Yönetimi” (f=40; %80,0) konusu dikkat çekecek düzeydedir. Okul yöneticilerin öğretimsel liderliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan diğer konular sırasıyla şöyledir; Öğretimi geliştirme, eğitim liderliği, iletişim becerileri, öğretimi denetleme, öğretimin desteklenmesi, öğretimin geliştirilmesi, öğrencilerin değerlendirilmesi, öğretim sürecinin yönetimi, öğretimin planlanması, amaç tanımlama şeklinde konu dağılımlarının olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan çalışma 2012-2022 yılları arasında öğretmenlerin öğretimsel liderliği konusunda yayınlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre 2012- 2022 yılları arasında öğretimsel liderlik ile ilgili 50 lisansüstü tez çalışması bulunmaktadır. Bu lisansüstü düzeydeki tez çalışmalarının beş tanesi ise doktora tezi düzeyindedir. Bu konu kapsamında gerçekleştirilen çalışmaların çoğunluğunun (%72,00) 2017-2022 yılları arasında gerçekleştirildiği, bu oranı %, 24,0 oranla 2021 yılı ve sonrasının takip ettiği görülmüştür.

Bir diğer bulguda ise öğretimsel liderlik konusu ile ilgili çalışmaların yapıldığı üniversitelere bakıldığında konunun 25 farklı üniversitedeki araştırmacı ve akademisyen tarafından ele alındığı tespit edilmiştir. Özakdağ, (2019). Yapmış olduğu çalışma sonucunda araştırma sonucunu desteklemektedir. Öğretmenlerin öğretimsel liderliğine ilişkin yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde, neredeyse tamamında yalnızca öğretmenler çalışma grubu olarak belirlendiği ve öğretmenlerin öğretimsel liderlik arasındaki ilişkinin irdelendiği tespit edilmiştir. Aynı doğrultuda Buyrukçu (2007), Sınıf öğretmenlerinin öğretimsel liderlik rolleri üzerine yapmış oldukları çalışmada aynı sonuca ulaşıldığı görülmüştür. Araştırma modelleri kapsamında incelenen çalışmaların neredeyse tamamına yakının nicel desende planlandığı görülmektedir.

Ayrıca öğretmenlerin öğretimsel liderlik konusunda yayınlanmış çalışmalar incelendiğinde, birçok tarama modeli içeren çok sayıda çalışmaya saptanmıştır. Zawacki-Richter, Bcker ve Vogt (2009)' un yapmış oldukları çalışmada da %29.1 oranında nicel yöntem kullanımı söz konusudur. Dolayısıyla iki çalışma sonuçları incelendiğinde 2012-2022 yılları arasında nicel yöntem araştırmalarına doğru bir yönelim olduğu söylenebilir. İncelenen konulara bakıldığında “Öğretim Sürecinin Yönetimi”, konusu dikkat çekecek düzeydedir. Öğretimi geliştirme, eğitim liderliği, iletişim becerileri, öğretimi denetleme, öğretimin desteklenmesi, öğretimin geliştirilmesi, öğrencilerin değerlendirilmesi, öğretim sürecinin yönetimi, öğretimin planlanması, amaç tanımlama şeklinde konu dağılımlarının olduğu görülmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Coşar'ın (2010) ve Aslan'ın (2011) çalışması ile örtüşmektedir.

Sonuç olarak çalışmada ele alınan öğretmenlerin öğretimsel liderliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların konu ve yöntem bağlamında büyük benzerliklerin olduğu, söz konusu çalışmaların belirli bir düzlemde ilerlediği, farklılıkları dikkate alan, derinlemesine çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Bulgulara göre alanyazında yer alan birçok çalışmanın sonuçlarının paralel ilerlediği görülmektedir. Bu doğrultuda gelecek çalışmalarda farklı tarihlerde çalışmalar yapılabilir. Yapılacak araştırmaların lisansüstü tez ile sınırlandırılmaması makalelerinde dâhil edilerek incelenmesi düşünülebilir.

Kaynaklar

- Ambrose, S. A., Bridges, M. W., DiPetro, M., Lovett, M. C., & Norman, M. K. (2010). *How learning works*. Jossey-Bass.
- Aydın, M. (1991). *Eğitim Yönetimi*. Hatipoğlu Yayınevi.
- Bass, B. M. ve Stogdill, R. M. (1990). *Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications*. Simon and Schuster.
- Berliner, D. C. (1986). In pursuit of the expert pedagogue. *Educational Researcher*, 15(7), 5-13.
- Buyrukçu, F. (2007). Sınıf öğretmenlerinin öğretimsel liderlik rolleri [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Pegem Akademi Yayınları.
- Çelik, M. ve Ünal, A. (2013). Okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışı ile öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışlarının analizi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 239-258.
- Ferlazzo, L. (2015). *Building a community of self-motivated learners*. Routledge.
- Galucci, C., Van Lare, M., Yoon, İ. H., & Boatright, B. (2010). Instructional coaching: Building theory about the role and organizational support for professional learning. *American Educational Research Journal*, 47 (4), 919-963.
- Hallinger, P. & Murphy, J. (1985). *Assessing the instructional management behavior of. Lider Sarmalında Vizyon*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Krug, S. E. (1992). Instructional leadership: A constructivist perspective. *Educational Administration Quarterly*, 28 (3), 430-443.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (2004). *How leadership influences student learning*. The Wallace Foundation.

- Lunenburg, F.C., Fred, C. & Ornstein, A. C. (1996). *Educational Administration, Concepts and Practices*. Wadsworth Publishing Company.
- Marzano, R. (2000). *A new era of school reform: Going where the research takes us*. CO: McREL.
- Nye, B., Kantatopoulos, S., & Hedges, L. V. (2004). How large are teacher effects? *Educational Evaluation and Policy Analyses*, 26 (3), 237-257.
- Sevinçok, L. (2017). Örgütsel ve toplumsal yapılarda liderlik-otoriterlik. *Karatahta İş Yazıları Dergisi*, 9 (1), 135-166.
- Sucu, A. (2016). Öğretmenlerin motivasyonu ile okul yöneticilerinin öğretimsel liderlik davranışları arasındaki ilişkinin analizi [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Tanrıoğen, A. (2000). Temel eğitim öğretmenlerinin okul müdürlerinden beledikleri öğretimsel liderlik davranışları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 67-73.
- Thoonen, E. E., Slegers, P. J., Oort, F. J., Peetsma, T. T., & Geijsel, F. P. (2011). How to improve teaching practices: The role of teacher motivation, organizational factors, and leadership practices. *Educational Administration Quarterly*, 3 (47), 496-536.
- Uymaz, A.O. (2013). Yıkıcı liderlik ölçeği geliştirme çalışması. *İşletme Fakültesi İşletme İktisat Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 24 (75), 37-57.
- Whitaker, T. (2013). *What great teachers do differently*. Routledge.
- Yılmaz, E. (2010). İlköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik rolleri ile etkili okul arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Yukl, G. (1989). Managerial leadership: A review of theory and research. *Journal of management*, 15 (2), 251-289.
- Zawacki-Richter, O., Bcker, E. M. ve Vogt, S. (2009). Review of Distance Education Research (2000 to 2008): Analysis of Research Areas, Methods, and Authorship Patterns. *International Review of Research in Open & Distance Learning*, 10 (6). 78-99.